

Lilian Kars interviewt mensen die bezig zijn met hun vrijwillig levenseinde

'Zelfdoding in plastic zak is inhumanaan'

DOOR ANNETTE SNAAS
MIDWOUDE - Een zoon die zijn moeder heeft zien sterven met haar hoofd in een plastic zak, een vriendin die zich het leven benam met meer dan 200 pillen. „Mensen zouden op een humane manier uit het leven moeten mogen stappen”, pleit Lilian Kars uit Midwoude in haar boek 'Ik ga liever gewoon dood'.

In interviews portretteert schrijfster Lilian Kars mensen die bezig zijn met een vrijwillig levenseinde.

Bij de een gaat het om niet meer verder kunnen, bij de ander om niet meer verder willen. Zoals haar vriendin Corry van der Kolk uit Opperdoes. „Politiek en instanties voeren het hoogste woord. Nooit hoor je de mensen om wie het gaat. Ik wil hen een stem geven.”

Walgelijk

„Mijn boek gaat niet over methodes of wetten. Ik wil alleen laten zien hoe inhumanaan en walgelijk het is dat mensen naar absurde middelen moeten grijpen als ze vinden dat hun leven voltooid is. Middelen als de plastic zak methode of honderden pillen nemen.”

„Zelfmoord is niet strafbaar, maar recht op een humane dood heb je niet. Want daarvoor heb je hulp nodig en hulp bij zelfdoding is wel strafbaar.”

„De middelen zijn er: in de vorm van een drankje of een injectie. Maar alleen een arts heeft de sleutel van de medicijnkast. Hij is aan strikte regels gebonden. Er moet sprake zijn van uitzichtloos en ondraaglijk lijden. Mensen met ondraaglijk psychisch lijden krijgen geen hulp, omdat artsen het Brongersma-arrest vreezen. De arts

Lilian Kars schreef het boek 'Ik ga liever gewoon dood'.

FOTO MARCEL ROB

Sutorius werd veroordeeld omdat Brongersma lichamelijk niet ondraaglijk leed.”

„Corry (86) wilde niet meer. Maar één van de argumenten van haar huisarts was dat hij

niet voor God wilde spelen. Maar artsen spelen al voor God door mensen met pillen in leven te houden. Het wordt wel normaal gevonden dat je geholpen wordt als je je leven wilt

verlengen, maar als je je leven wilt beëindigen niet. Belachelijk.”

Lilian schrijft over de stress die Corry (86) kwelde. „Het is afschuwelijk om te

zien hoe iemand meer dan tweehonderd pillen moet innemen. Val angst om te braken en voor het mislukken van de poging. Ze was bang om familie te vragen erbij te zijn. Ik was

erbij. Ik voelde me half crimineel omdat ik mijn handen in mijn zakken moest houden. Ik moest mezelf beschermen, maar ik wilde daar niet mee bezig zijn, ik wilde er voor haar zijn.”

De zoon die aanwezig was bij de dood van zijn moeder (66) door middel van de plastic zak methode noemt dit: 'Een verduiking aan de binnenkant van mijn ogen'. Een vrouw van 37 met psychische klachten vertelt over haar angsten. 'Komt mijn drankje uit Mexico wel op tijd binnen? Wordt het onderschept door de douane? Hoe word ik gevonden en door wie?' „Met dit soort dingen moet een mens niet bezig zijn als het gaat om zo'n cruciale beslissing als levensbeëindiging. Dat is inhumanaan.”

Vrij toegang

„Alle mensen die ik geïnterviewd heb, zeggen: „Het zou zo'n rust geven als ik vrij toegang had tot het middel”.

Lilian hoopt dat haar boek er toe bijdraagt dat de samenleving anders gaat aankijken tegen deze mensen.

„De wet moet voor hulp bij zelfdoding worden veranderd. Een humaan, veilig middel moet makkelijker bereikbaar worden, bijvoorbeeld na een intensieve begeleiding van een aantal maanden. Niet om als hulpverlener overtuigd te worden van de wens, maar om de persoon in kwestie te ondersteunen. Tegenstemmers zeggen: je moet het de mensen niet te makkelijk maken. Met welk recht denken wij dat de dood voor hen makkelijk is?”

De schrijfster wil graag in contact komen met mensen die bij een inhumane zelfdoding, dus niet bij een euthanasie, aanwezig zijn geweest (e-mail: ltkars@xs4all.nl).

Lilian Kars schrijft het boek samen met de zoon van 'Moek', Albert Heringa uit Bennekom. Hij heeft zijn 99-jarige moeder, die vond dat haar leven voltooid was, geassisteerd bij haar zelfdoding.

Het boek 'Ik ga liever gewoon dood' komt in februari uit bij uitgeverij Lemmens.

Dolf Jansen.

1 Cabarettier Dolf Jansen staat vanavond in de stadsschouwburg Velsen. De ras-stand-upper 'brengt zijn eindejaarsvoorstelling 'Als ik het niet doe doet niemand het'. Het was weer een prima jaar om door te nemen en grappen over te maken. Jansen doet dat met duizelingwekkende vaart, met improvisatie en zonder vangnet.

Vanavond, 20.15 uur

2 In theater Cool in Heerhugowaard is vanavond en morgen het BoNoZeKa-festival: in twee dagen tijd treden dertig bands uit de regio op in de diverse ruimtes van het theater. De beste band wordt verkozen en die mag in 2012 optreden tijdens popfestival Mixstream.

Vanavond 20 uur, Zaterdag 19 uur

Niet Schieten!

3 Niet Schieten! speelt vanavond in theater De Vest in Alkmaar de voorstelling 'Mannen zijn zeikwiven'. Hij staat met een schort om kant-en-klare vleesvervangers te braden en gaet gewillig op koopzondag sierkussens voelen bij de Ikea. Plussen doet hij zittend. De concentratie testosteron in de man-van-nu is dus tot een bedenkelijk niveau gedaald, aldus het cabarettel-schap.

Vandaag, 20.30 uur

4 Sven Ratzke speelt in het Zaantheater vanavond 'Nacht Spele'. Ratzke noemt zichzelf glamourcabarettier, en ook wel 'diva met de ziel van een punker'. Hij geeft shows die aan nachtclubs doen denken. Met de allure van een popster verlecht hij chansons met revue en performance. Hij brengt 'cabaret uit het holst van de nacht met een vleugje Berlijnse nostalgie'.

Vanavond, 20.30 uur

5 Het Russische koor Bjerkozka zingt vanavond in de Lutherse Kerk in Den Helder, onder leiding van dirigent Serge Latychev. Er wordt een Grieks lied en enkele Nederlandse liederen in het Grieks gezongen. Verder worden gedichten voorgelezen. Alle bezochters worden ontvangen met een glaasje glühwein.

Heeft u een evenement waar we niet omheen kunnen? Mail naar Tips@nhd.nl

Geen leningen provincie voor starters

HAARLEM - De provincie Noord-Holland gaat geen startersleningen uitgeven voor starters op de woningmarkt. Dat laat het College van Gedeputeerde Staten in een brief aan Provinciale Staten weten.

Volgens GS draagt een provinciale starterslening niet substantieel bij aan de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen voor nieuwkomers op de huizenmarkt.

De brief volgt op een motie van Provinciale Staten uit september 2010. In die motie werd het college opgeroepen om startersleningen in te zetten ter bevordering van de woningmarkt.

Het college heeft berekend dat als de provincie in elke gemeente jaarlijks één starter met een lening wil helpen er tot 2020 minstens €12 miljoen nodig zou zijn. En dat geld is er niet, laat het college weten. Bovendien zou de maatregel slechts een druppel op de gloeiende plaat zijn. GS zien meer in het maken van afspraken met gemeenten om het aantal betaalbare woningen in de regio te vergroten, zodat starters meer toegang tot de woningmarkt krijgen.

Saab auto's in een showroom.

FOTO ROBIN UTRECHT / ANP

'Klanten hebben hun kans gepakt'

DOOR JILL TOP
ALKMAAR - Eindelijk uitsluitel. Met het faillissement van Saab komt er een einde aan de onduidelijkheid over het voortbestaan van het Zweedse automerk. Onder de autodealers en Saab-specialisten in Noord-Holland heerst voornamelijk opluchting. „Nu kan Saab ten minste opnieuw beginnen.”

Het geloof en vertrouwen in het merk is nog niet verdwenen bij Paul Groenland, eigenaar van Saab Specialist in Uitgeest. „Ik wil niet zeggen dat ik blij ben, maar het is goed dat Saab nu failliet is verklaard. Nu kunnen

ze met een frisse start opnieuw beginnen.”

Paul Groenland denkt niet dat dit het einde is voor Saab. „Ik heb het idee dat er toch geïnteresseerden zijn vanuit China. En misschien kunnen ze dan toch onder dezelfde naam door.” Lachend vervolgt hij: „Maar misschien is dat meer hoop dan zekerheid.”

Onderdelen

Specialisten die zich slechts bezighouden met het onderhoud van de auto's en de handel in onderdelen hebben weinig reden tot paniek.

Saab Parts, de tak van het

bedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van onderdelen, valt namelijk niet onder het faillissement.

Niet iedereen is daarvan op de hoogte. Trouwe Saab-rijders maken zich soms toch zorgen, vertelt Ad Brouwer van Saab Specialist in Zaanstad. „Ik merk dat mijn klanten er begaan zijn met het merk. Ze bellen of sms'en mij om te vragen of onderdelen nog wel te leveren zijn. Gelukkig kan ik nog lang vooruit, ook omdat veel onderdelen weer opnieuw gebruikt worden.”

De dealers zullen het de aankomende jaren moeilijker krij-

gen. De productie van nieuwe auto's kwam in april stil te liggen en de voorraad is sindsdien erg geslonken.

Dirk Steeman van Saab Kennemerland heeft zich daar niet op voor kunnen bereiden. „Toen de productie stil kwam te liggen, konden wij niets doen. Het was al te laat om meer auto's in te kopen. Op zoiets kun je je niet voorbereiden.”

Een medewerker van Saab Alkmaar, onderdeel van Ton van Kuyk Car, zag de laatste maanden een verschuiving in interesse. „Klanten hebben hun kans gepakt door nog net een nieuwe Saab aan te schaffen. Ze

hebben gebruik gemaakt van de huidige voorraad. Dat zijn de laatste nieuwe Saab's voor nu.”

Saab Kennemerland gaat zich toespitsen op de gebruikte auto's. „De occasions zullen nog voor grote verkoopsaantallen zorgen. Ook zijn wij anderhalf jaar geleden begonnen met de verkoop van Subaru. Dat was al een beetje met voorbedachten rade.”

In de toekomst is er volgens Dirk Steeman nog steeds plaats voor Saab. „Misschien dat ik er nog een merk bij neem, maar voor nu blijft de Saab-service bestaan, alleen dan zonder de verkoop van nieuwe auto's.”

Heemskerkse schrijft 'Handboek voor werkende moeder'

Zwoegende mamma: je bent niet de enige

DOOR BART VUIJK
HEEMSKERK - Het is best vreemd. Je plast op een plastic staafje en je leven verandert compleet. Er komt een kind. Hoera. Roze wolke. Maar in die wolke schuilen allerlei obstakels. Hoe moet het straks verder met je baan, de kinderopvang, wat moet je regelen met de toekomstige grootouders, hoe zit het met verzekeringen, en niet in de laatste plaats: hoe ga je om met de talrijke kritische ogen die naar je dikke buik kijken?

Elvan Bayraktaroglu uit Heemskerk weet het, want ze heeft het zelf meegemaakt. Haar verhaal is dat van duizenden werkende moeders. Het is niet buitengewoon, niet exceptioneel, en juist daarom is het boek dat ze erover heeft geschreven, zo nuttig voor iedere moeder of aanstaande moeder.

Haar ervaringen heeft ze met veel gevoel voor humor op schrift gesteld. Alles wat zij heeft moeten regelen met gastouders, werkgevers, en zaken rond papa- en mammadagen, pensioen en babysubsidies staat erin. Ter nut, lering en vooral vermaak. Want het 'Handboek voor de werkende moeder', dat zij onlangs presenteerde in de Beverwijkse Boekhandel, moest lekker weghappen voor zwangere vrouwen. „Als je zwanger bent, lees je alleen boeken ter vermaak. Je bent blind voor de realiteit”, weet ze. Weer uit eigen ervaring.

Die ervaringen besloot Elvan Bayraktaroglu tweeënhalve jaar na de bevalling van haar dochter op schrift te stellen. En zo 'beviel' ze voor de tweede keer,

maar nu van een boek. Het nut van dit boek, dat ze in slechts een kwartaal tijd heeft geschreven, mag niet worden onderschat. Het bevat een schat aan informatie over rechten en plichten van werkende moeders en hun werkgevers, maar wel verpakt in allerlei grappige voorvallen.

Het is een echt handboek. Met aan het eind een hoofdstuk 'Eerste hulp bij paniek'. Een gevoel dat Elvan ook goed kent. Zij werd in haar zevende zwangerschapsmaand ontslagen door haar werkgever. Wat moet je dan? Hoe solliciteer je als je niet een kind hebt gekregen? Hoe begin je voor jezelf, en wat zijn daarbij de valkuilen? Ze heeft alles uitgezocht, meegemaakt en opgeschreven. Iedere vrouw die inens wordt overvallen door de vervulling van haar kinderwens, kan er nu haar voordeel mee doen.

Draagmoeder

Bij dat alles is humor de rode draad. Een voorbeeld. Tijdens een sollicitatiegesprek, een tijdje na de bevalling, kreeg Elvan de vraag of ze misschien binnenkort nog een kindje wil. Een onbehoorlijke en zelfs onwettige vraag, waar ze zelf even over moest nadenken. In het boek zet ze de gevatte antwoorden die ze eigenlijk had willen geven. „Of ik binnenkort weer zwanger hoop te worden? Nou, niet van u in ieder geval.” Is het een vrouw die dat aan je vraagt, dan kun je informeren of ze misschien op zoek is naar een draagmoeder. Je kunt het ook anders aanpakken. „Je kunt je telefoon pakken, je partner bellen en hem ter plekke de

Elvan in haar beste tip voor de werkende moeder, een badjas over de kleding.

FOTO RONALD GOEDHEER

vraag telefonisch voorleggen”, adviseert ze in haar boek.

In werkelijkheid voelde Elvan wel dat haar gesprekspartner niet zo serieus waren. „Ik had boos de deur uit kunnen lopen.

Maar je moet de situatie een beetje aanvoelen. Ik dacht: hij maakt een geintje, dit kan hij niet menen. Ik zei: dit had je niet gevraagd als ik een man was geweest. Maar hij legde het

uit: „Het is niet normaal hoeveel vrouwen hier de laatste tijd aan het baren zijn geslagen.” En toen snapte ik zijn opmerking wel.”

„Ik hoop echt dat ouders die

dit lezen zich erin herkennen. En ik vind ook dat je moet lachen. Hoewel het niet allemaal even leuk is. Ik wil dat door dit boek moeders, en stiekem ook de meelezende vaders,